

K
R
Ö
N
I
K
A

Kronprins Gustafs bilresa 1907.
Bilden tagen vid Fagerås.

BERG 1958

Ett kungakort

Trots att fotografiet på första sidan av denna krönika icke i kliché kan återgivas med sin rätta bildskärpa, torde det tydligt nog framgå, att huvudpersonen på kortet är konung Gustaf V, fastän såsom kronprins, då detta kortet togs.

Det var sommaren 1907 som dåvarande kronprins Gustaf företog en resa med automobil genom södra Sverige. Resplanen var i förväg uppgjord och däri ingick delsträckan Växjö—Jönköping och kom därför att omfatta även en del av gamla landsvägen, som gick genom Bergs socken. Tiderna voro också beräknade i förväg och bekantgjorda genom tidningarna, vilka huvudsakligen här utgjordes av Nya Vexjö-bladet och Smålandspostens Veckoblad, så att allmänheten visste därom på förhand, fastän det hände ganska ofta att bilen krånglade och blev fördröjd. Vidare var det i förväg pålyst i kyrkorna att grindarna skulle hållas öppna; sådana fanns det på landsvägen även inom Berg.

Vid färden från Växjö fick kronprinsbilen göra det första uppehållet i Öjaby, där smeden Hammarstedt fick göra några reparationer; vidare gjordes något uppehåll i Öhr. Då bilen var kommen till Fagerås i Bergs socken, blev det åter stopp emedan kylarvattnet börjat koka. Där blev det ett längre uppehåll; nära två timmar tog det innan bilen blev körklar igen. Under tiden samlades där många ordsbor, och det var då som detta kortet togs. Det var en svensk-amerikan, P. J. Berg, men av äldre släkten Hjort och född i Sörskog i Berg, som för tillfället var på besök hos sin sväger, skraddarmästare Petersson i Fagerås, och hade kamera med sig, något ovanligt på den tiden.

— Fotograferas vi ock, sa kronprinsen, och ställde sig villigt i förgrunden, därvid en del ordsbor även kom med på bilden. I detta sammanhang kan det vara värt att omnämna att skraddare Karl Ahlberg från Lädja, vilken då arbetade hos skraddarmästare Petersson i Fagerås, bar fram flera spannar vatten, som behövdes för värt att få bilen i ordning. För denna tjänst fick han en eller kanske två kronor, vilka nu ingå i hans riktiga myntsamling i nuvarande hemmet i Strängnäs. Ordsborna följde med intresse iordningställandet av bilen och en hederlig odalman ville veta lite närmare om bilen och frågade en av de medföljan-

de herrarna: — Vad kostar en sådan hära maskin? Han fick ett vänligt och till jämförelse lättförståeligt svar: — Den kostar så mycket som en stor bondgård nu för tiden, den kostar tretti tusen kronor. Förvånad över ett så högt pris sa han: — Nä, nä, då va för galet. Och då log hela resällskapet. Så har det berättats av dem, som hörde på. När bilen sen blev körklar, fortsatte den norrut, och ordsborna blevo med detta en upplevelse rikare.

Vid Matkulls skola hade folkskollärare Johansson tagit med sig skolbarnen till landsvägen, där de fick se både kronprinsen och bilen, då den körde förbi, vilket högt uppskattades av oss skolbarn.

Detta var antingen den andra eller möjligen den tredje bilen, som gick förbi på landsvägen. Den första var en bil tillhörig tidningarna Aftonbladet och Dagen och så lär det visst ha gått en bil söndagen innan kronprinsbilen.

Ett sådant kungsskjuts betraktades mera från den gemytliga sidan om det än blev lite besvärligheter då och då, emedan bilarna på den tiden inte var så driftsäkra som nu är förhållandet. Tidningarna skrev också därom sedan, att ibland gick den för egna och ibland för andras hästkrafter.

*

Om ett kungsskjuts, modell äldre med hästar, har före järnvägsarbetaren Jonas Magnus Johannesson, Norratorp, Fagerås, på sin tid berättat då han själv varit med därom. Han var född år 1841 och död vid 92 års ålder. Vid tiden för kungsskjutset tjänade han som dräng i Källehult och var då omkring 17 år. Det synes därför varit under Oskar I tid, men kan möjligen ha varit Karl XV, event. som kronprins.

Då ett kungsskjuts var i antågande, red först några s. k. förridare i förväg från den ena gästgivaregården till den andra och beordrade gästgivaren att ha ett visst antal hästar i beredskap till en viss tid, då skjutsarna från föregående gästgivaregård beräknades ankomma. Vanligen blev det ett stort antal hästar, som gästgivaren fick uppbuda, då det oftast var en hel rad av fordon. Förutom själva kungavagnen var det flera vagnar för betjäning och uppvaktning och därefter flera skjutsar med bagage eller trossen, som den kallades.

Kyrkoherdar i Bergs pastorat

En av de tavlor, som numera finnas i vapenhuset i Bergs kyrka, har till över-skrift: Series Pastorum, dvs. kyrkoherdelängden i Berg. Den omsluter en imponerande tidrymd. Den börjar i slutet av 1200-talet och omfattar således nära 7 seklers. 1958 fick denna längd ett särskilt intresse, därför att kyrkoherdetjänsten i Bergs pastorat då bytte ägare. Studerar man längden något närmare, finner man, att innehavarna med få undantag avgått med döden. Detta var också i forna tider regel. Den som blivit befordrad till kyrkoherde stannade, helst om han fann sig väl tillfreds med sina församlingar, tills den sista flyttningen kom och han gick till vila på kyrkogården. Blev han sjuk eller kunde han på grund av sin ålder ej längre sköta sin tjänst, begärde och erhöll han adjunkt. I den s. k. gamla goda tiden fanns det ingen prästbrist. Tvärtom fanns det överflöd på unga präster, som mer än gärna mottogo kallelse att tjänstgöra som adjunkter hos äldre prästmän, som behövde deras hjälp. Men tiden är numera en annan. Enligt de nya bestämmelserna är präst skyldig att avgå vid 65 år eller tidigare, om hans hälsotillstånd gör honom oförmögen att sköta sin tjänst. Vår praktiska tid finner det naturligt, att den som innehar ett ämbete skall personligen handha det eller också lämna det till sin efterträdare. När kyrkoherde Arthur Johnsson efter att ha genomgått en större lungoperation år 1956 befanns oförmögen att återinträda i tjänstgöring, fann han det vara

sin skyldighet att begära tjänstledighet för så lång tid framåt, att kyrkoherdetjänsten kunde förklaras vakant. Så skedde också och som sökande anmälde sig dåvarande komministern i Furuby, Eric Asplund. Han tillträdde vakansvikariatet den 15 juli 1957. Då kyrkoherde Johnssons hälsotillstånd endast långsamt förbättrades och det inte fanns några utsikter till att han skulle inom stipulerad tid kunna återtaga tjänsten, begärde han hos Kungl. Maj:t att få avgå med sjukpension. Hans ansökan beviljades och den 1 april 1958 avgick han. Han hade då varit kyrkoherde i Berg i något mer än 20 år.

Under nu rådande förhållanden kunde det befaras, att det skulle dröja med tillsättningen av kyrkoherde i Berg, tills pastoratsregleringen trätt i kraft. De bestämmelser, som utfärdats med tanke på denna reglering, hade emellertid ännu ej börjat tillämpas, när kyrkoherde Johnsson avgick. Tjänsten kunde därför förklaras ledig i vanlig ordning. Sedan förslag upprättats, gick församlingarna till val. Vid detta erhöll kyrkoherde Eric Asplund, som uppehöll vakansvikariatet, en mycket stor röstmajoritet. Han erhöll också domkapitlets förord till tjänsten och blev av Kungl. Maj:t utnämnd till kyrkoherde här den 1/10 1958. Så hade åter en länk fogats till den långa raden av herdar i Bergs och Ormesberga församlingar.

Den biskop, Esaias Tegnér, som för mer än 100 år sedan invigde Bergs nya kyrka, har skrivit de ofta citerade orden: Evigt

Det blev den dåvarande drängen Jonas Johannesson, som fick möta upp med gårdens häst och det var bara att avlämna den, seldon och all annan utrustning förde skjutsarna med sig. Betjäningen skötte helt och hållet om hästombytet, de föregående hästarna spändes ifrån och de nya anspändes. Hästägaren eller den, som var i hans ställe, fick sedan åka med på trossen till nästa gästgivaregård, där liknande ombyte skedde.

Det var tydligen inte så lämpligt att på den tiden utan vidare tilltala de medföljande herrarna. Det fick en äldre man från trakten erfara, då han vid hästombytet i Matkull gick fram till en av herrarna i

kungens uppvaktning och, väl tämligen framfusigt, frågade honom: — Är du kungens kockpojke? Den tilltalade visste tydligen sitt värde, ty utan ett ord ryckte han till sig en piska och gav den gamle mannen ett kraftigt piskrapp rätt över ansiktet, varvid denne, förvånad över så liten orsak, ordagrant återgivet, utbrast: — Hå, du var mig en hissigt dj - -!

Denna etapp av kungsskjutsen gick från Matkulls till Öhrs gästgivaregård. Där blev hästarna återlämnade till den, som hade hand om dem och efter välbehövlig vila fick de sedan leda eller rida dem tillbaka igen.

Edv. K.

kan ej bli det gamla, vad föräldrat är skall ramla, och det friska nya växa upp utur förstörelsen. Ingen bestrider sanningen i den frejdade skaldens ord; inte heller det berättigade i dem. Det hindrar dock inte, att man frågar sig, om det är nödvändigt, att spränga och bryta sönder den kyrkliga gemenskap, som funnits alltsedan tidig medeltid mellan församlingarna i våra pastorat. Det är i varje fall med vemod, som man nu måste konstatera, att den nya pastoratsregleringen med all sannolikhet kommer att innebära, att de gamla hävdvunna banden mellan Bergs och Ormesberga församlingar slitas. Det återstår blott att hoppas, att kyrkoherdelängden i Berg skall bestå obruten. Här nedan följer den långa raden:

Petrus Sacerdos de Byærg, säkerligen en rik ädling, herre till Berg. Skrev 1273 sitt testamente, då han gav för lägerstad i Nydala kloster sin gård i Härlöf till nämnda kloster, 3 mark till var präst i Norrvinge, 1 mark till Bergs kyrka, 3 mark till Växjö domkyrka, 1 till Kvenneberga, 1 till Öhr, 1 till Härlöf, 1 till Öjaby, 2 uppbäddade sängar med 3 par lakan till hospitalet på Öland o. s. v.

Laurentius hin danske.

Erlandus Petri i Berg. Riksdagsman 1569.

Petrus Eri. Collega Scholae i Växjö. Underskrev Uppsala mötes beslut 1593 såsom pastor i Berg.

Ericus Petri 1629—1655. Troligen företrädarens son. Kallas Bergius i en Platins dedication.

Håkan Gallander 1656—1677. Gallanders son Arvid blev adlad under namnet Strålenhielm till Eknaholm. Han var gift 1) med Elisabet Stråle, herr Olofs till Eknaholm dotter, 2) med Anna Lundeberg i Tolg. Dennes son blev kyrkoherde i Fulltofta i Skåne. Arvid Strålenhielm var även inspektör för salpetersjuderiverket.

Marcus Hemmingius 1677—1709. Son av kyrkoherde Hemmingius Theodori i Sjösås. Student i Uppsala 1657; pv. 1662 till hovpräst hos Klas Banér på Kalmar slott, hos vilken han varit anställd som informator från 1659; domkyrkokomminister i Växjö 1666, kyrkoherde här 1677. Död den 7/8 1709. Gift med Brita Larsdotter, vars fader var fogde på Braås. Hans barn kallade sig Montelius efter Mons = Berg.

Johan Montelius 1709 (07)—1720. Före-

trädarens son. Stud. i Lund den 23/8 1691, komminister i Skepperstad—Hjertlanda 1696. Erhöll redan under faderns livstid 1707 kunglig fullmakt på Bergs pastorat och efterträdde honom 1709. Död 1720. Gift med Margareta Ausenius.

Johannes Gumælius 1722—1741. Född d. 26/9 1669 i Forsheda och son av kyrkoherden därstädes Jonas Magni Gumælius. Stud. i Lund den 29/7 1690; pv. 1694; komminister i Virestad s. å.; kyrkoherde här 1722. Död den 20/1 1741. Gift med 1) Maria Oelreich, dotter till prokanslern Bernh. Oelreich, 2) Ingeborg Wedege, 3) Catarina Ring. Sökte 1701 Åsums pastorat i Skåne på grund av släktskapet med Oelreich, som där varit kyrkoherde.

Johannes Hagæus 1742—1781. Född den 19/8 1704 i Växjö och son av ryttaren Erik Dahl och Elisabet Hagæa. Skolaris i Växjö 1712 och gymnasist 1718. Stud. i Uppsala den 27/8 1725, pv. 1732; domkyrkokomminister i Växjö 1740; kyrkoherde här 1742; predikant vid prästmötet 1746; prost 1780. Död den 28/5 1781. Gift med företrädarens dotter Sofia Katarina Gumælia. Var Smålands nations i Uppsala sekreterare den 22/4 1730—8/11 1732 och dess andre kurator från sistnämnda dag till den 26/5 1733.

Johan Magnus Ekman 1782—1798. Född 1719 på Bohult i Odensjö socken. Fadern var mönsterskrivare. Stud. i Uppsala 1742; pv. 1751; komminister i Ormesberga 1755; opponent vid prästmötet 1767 under biskop Osanders presidium, vilken enligt Ödman valde klena respondenter men käcka opponenter; kyrkoherde här 1782. Blind på ålderdomen. Död 1798.

Magister *Per Johan Casparsson* 1800—1811. Född i Växjö den 7/10 1748. Fadern skrädare. Stud. i Uppsala den 30/9 1768 och i Lund den 2/10 1771. Disp. s. å. å de syllogismus ordinaries och följande är pro gradu anima humana cognitionis attributoum divinorum comprehensivæ non Capaci; fil. magister 1772; pv. i Växjö d. 24/11 s. å.; e. o. bataljonspredikant vid Kronobergs Regemente 1774 och ordinarie d. o 1778. Domkyrkosysselman i Växjö och tillika kyrkoherde i Tävelsås 1781, prost 1795, kontraktsprost 1802. Riksdagsman 1809—1810, ledamot av samfundet pro fide et cristianismo 1809. Kyrkoherde i Moheda 1811. Död den 1/8 1819. Gift med Maria Gustava Hallman, dotter till landssekreterare Gustav Hallman och dennes maka Helena Katarina Wedege.

Magister *Olaus Melander* 1812—1819. F. i Växjö den 13/11 1760 eller 1762. Fadern handlande. Stud. i Lund den 6/10 1799; fil. magister i Greifswald 1784; pv. den 1/10 1785; komminister i Herråkra den 16/8 1797; past. ex. 1811; kyrkoherde här 1812. Död den 12/4 1819. Fader till den bekante lektorn i Växjö, sedermera prosten och kyrkoherden i Skenninge d:r Anders Melander.

Magister *Theodorus Linnell* 1820—1827. Född den 16/9 1759 i Linneryd av bondeföräldrar. Stud. i Lund den 29/9 1781; pv. den 11/12 1786; komminister i Vrå 1791; fil. magister 1793; past. ex. 1805; prost 1827. Kyrkoherde i Dädesjö 1827. Död den 22/4 1832.

Doktor *Andreas Hagelberg* 1828—1829. Född den 1/12 1784 i Reftele socken och son av kyrkoherden därstädes Benedictus Hagelberg. Stud. i Lund den 11/10 1803; fil. magister primus 1808; v. konrektor i Växjö 1811, kollega den 26/8 1812. Orerade vid reformationsjubelfesten 1817; konrektor den 20/10 1823. Past. ex. den 30/5 1827; pv. den 17/6 s. å. Kontraktsprost i Norrvinge den 5/5 1829. Julen 1829 förrättade kyrkoherde Hagelberg sista gudstjänsten i Bergs gamla kyrka. Kyrkoherde i Tolg 1829, tillträdde 1830. Opponent vid prästmötet i Växjö 1836 och utnämndes då till v. preses vid nästbjudande prästmöte; teol. doktor den 15/10 1844. L. N. O. 10/11 1851. Död den 4/1 1857.

Magister *Magnus Kollind* 1830—1870. Född i Hornaryd den 13/9 1784. Fadern hemmansägare. Stud. i Uppsala den 6/10 1807; teol. och pedagog. ex. s. å.; tjänstgjorde från 1813 som huspredikant i Värmland; präst i Växjö stift 1815; v. kollega i Växjö s. å. och ordinarie d:o i Jönköping den 12/4 1820; past. ex. 1825; kyrkoherde här den 20/8 1830, tillträdde den 1/10 s. å. Prost 1837; blev sedan även kontraktsprost. Död den 20/3 1870. Gift med Lovisa Maria Ekstrand.

Karl Ludvig Krok 1871—1892. Född i Östra Thorsås den 23/4 1817 och son till komministern därstädes A. Krok. Stud. i Lund den 11/10 1837; pv. i Växjö den 22/9 1839; komminister i Ormesberga den 9/5 1853, tillträdde den 1/11 s. å.; förestod prostexpeditionen i Norrvinge kontrakt under 6 veckor fr. o. m. den 26/6 1873. Död 1892. Gift med Julia Maria Svensson, dotter av domkyrkoorganisten, direktör J. Svensson i Växjö.

Teol. kand. *Josef Alfred Ekedahl* 1893—1936. Född i Tolg den 2/12 1860 och son av kontraktsprosten och kyrkoherden därstädes J. G. Ekedahl. Stud. i Uppsala höstterminen 1879; teor. teol. ex. den 15/12 1881; prakt. teol. ex. den 15/12 1882; teol. fil. ex. den 29/1 1884; teol. kand.-ex. den 13/12 1890; pv. i Växjö den 12/3 1884; kyrkoherde här den 10/3 1893, tillträdde den 1/5 1894; kontraktsprost i Norrvinge kontrakt den 2/9 1896, tillträdde den 1/10 s. å. Död den 1 februari 1936.

Per Arthur Johnsson 1937—1958. Född i Södra Unnaryds församling 1/1 1898 och son till hemmansägaren August Johnsson och Gustafva Johnsson, född Andersson, från Saxhult i ovannämnda församling. Studentexamen i Lund 3/6 1919, teol. fil. ex. 31/5 1920, teol. kand.-ex. 15/9 1924, prästvigd den 28/12 1924, komminister i Växtorp, Jönköpings län den 1/8 1925, komminister i Gränna 1/5 1928 och kyrkoherde här den 1/9 1937. Avsked från kyrkoherdetjänsten här på grund av sjukdom 1/4 1958. Gift den 18/4 1932 med Karin Ingeborg Bolling, dotter till fabrikkör Axel Edvard Bolling och Christina Bolling, född Isaksson, Gränna.

Erik Folke Asplund 1958—. Född i Fagerhult, Kalmar län, den 11/2 1905, son till soldaten Otto Asplund och hans hustru Edla, född Weber. Studentexamen i Uppsala 1926, fil. kand.-ex. i Lund 1929, teol. kand. 1934, praktisk teol.-ex. 1935, prästvigd den 10/6 1935, kyrkoadjunkt i Herråkra 1937, komminister i Virestad 1944, i Furuby 1951, t. f. kyrkoherde i Berg 1957, ordinarie 1/10 1958, gift den 5/12 1948 med Ruth Hallengren, dotter till kyrkoherden Axel Hallengren och hans hustru Anna, född Engberg, Virestad.

*

Det har ibland inom Berg talats om och undrats över huruvida det någonsin funnits någon präst, som härstammat från Berg, oavsett i vilken församling han utfört sitt ämbete. Det finnes verkligen ännu en kvarleva av ett dunkelt minne om att så en gång varit fallet och detta avser då tydligen om vilket det finnes följande uppgift:

Daniel Bergmark 1771—1783. Född i Berg av bondeföräldrar; stud. i Lund 29/9 1752 pv. 1757. Komminister i Herråkra 1771. Död 1783.

Husförhöret

Redan 1596 beslöts i Uppsala att kyrkoherdarna över hela landet skulle visitera läskunnigheten i församlingarna. Lutherska kyrkan var då ny, det gällde att sprida ut den till menige man. Katekesförhör förenades med predikningar, hushåll och byalag kallades till förhör. Under en tid då läskunnighet var fåtalets egendom fick det talade och direkt sagda ordet vara norm för sammanlevnaden. Det dröjer nära hundra år innan husförhöret vinner laga hävd. År 1686 får det på flera biskopars inrådan stöd i kyrkolagen. Konventikelplakatet av 1786 inskärper ytterligare vikten av husförhör. Regelrätta böcker — hushållslängderna — upprättas. I dessa införres förutom husförhørsbesök ävenledes ofta den enskildes sociala ställning, såsom fattigdom och kroppslyten.

Slutligen fick husförhöret en viss hävd över sig. Kyrkoherden kallade var rote för sig till någon bonde. Jordbrukarna fick i tur och ordning ärligen hålla hus för sammankomsten. En påлага likt skattesystemet i dag. Backstugosittare och torpare behövde ej upplåta sina boningar. Dessa boningar voro dagligen överbefolkade, extrabesök var uteslutet. Därtill var det en vanlig sed att förplågnad i någon form bjöds. Icke så, att alla över lag bjöds lika, oftast blev det gränsdragning, kojornas folk fick nöja sig med ett torftigare mål, än de som turades om med gillena.

Dessa gillen tog nästan bort förhörens innersta kärna, den andliga delen och katekeskunnandet fick lämna rum åt ett firande av guden Mammon, ett festande till övermått. I mitten av 1700-talet utgick ett Kungligt påbud, som förbjöd gästabud vid husförhör. — Luther kom åter i förgrunden.

Ett visst straff kunde utkrävas av den som försummade och uteblev vid husförhör. Detta tvång upphävdes 1888. Mot slutet av det adertonde århundrandet började den utblivna straffdomen göra sig gällande. Nu hade pastorn myndighet blott till orden, någon plikt kunde han ej påyrka eller utdöma. Seden lever dock kvar. Vid sekelskiftet äro husförhören i regel välbesökta. Förbudet från 1700-talet om gästabud har fallit i glömska och suddats ut. Gästabud hålles stundom tre dagar i följd.

Första är officiell för rotefolket, andra för släkten och den tredje för traktens ungdom, varvid dans och lekar förekomma.

Husförhören föregås av en förskrivning. Under den tid jag bevistat husförhör har denna ej nämnvärt ändrat karaktär. Ett och annat meningsbyte över en kyrkoskrivning har alltid förekommit. Hemmansägarna både förr och nu se ej gärna att någon utflyttad står kvar i församlingsboken någon längre tid. Den utflyttades namn bör vara korsat i församlingsboken, står det kvar kan personen senare bli till tyngnad.

Pastorn vinnlade sig ofta att i första hand förhöra de ogifta husförhørsbesökarna. Katekesen var huvudläran. Den var enkel i sina stycken och för den rättrogne också ett rättesnöre för levnaden. Nu var det så, att det stora flertalet ej självant höll Luthers lära i sådan helgd, att man kunde den från pärm till pärm. För dessa blev det nu veckorna närmast före förhöret att göra en repetition över det man en gång lärt. Ingen ville vara sämst, en alltför stor okunnighet i Kristna läran tolererades ej av byborna. Hedning ville ingen vara, en sådan aktades ej.

En och annan väktare höll i det längsta styvt på gammal sed, Jag kände en prelat, som torterade sina församlingsbor därhän, att han förhörde en enda person över en timmes tid och ställde försåtliga frågor över denne mans handel och vandel under vardag.

Gamla bondesamhället på senare årtionden har i mångt och mycket ändrat struktur. Kyrksamhet och andligt liv har fått vika för kollektiva sammankomster i gårdar där guden Baal ej helt trängs undan. Kyrkan och dess dogm har fått dela med sig åt materiell och kulturell tanke och dyrkan.

Husförhörslängden har ersatts av församlingsboken, egentligen ingen ändring mer än namnet. Mantalsskrivning är i lag bjuden. Ingen kan komma undan denna förrättning, alla församlingsbor uppräknas, lindebarnet såväl som åldringen.

Kyrkan har mistat sitt forna grepp över flertalet. Nu har ett annat grepp ansatt

En Växjöresa för 73 år sedan

År 1884 i början af December reste far och jag till staden, för att sälja en julagris, och det var torra och vackra vagnvägar, och ej någon vidare köld. Vi reste hemifrån kl. 2 på morgonen och kom till staden kl. 7 då vi satte vårt lass på torget, medan far ombestyrde så vi fick plats för hästen i Nykvistens stall. Under tiden kom det flera landboar och satte sina skjutsar i rad på torget och deribland kom Bengt i Utnäs och satte sitt skjuts bredvid vårt. Äfven han hade fläsk att sälja. Då far och han träffades *som gamla goda vänner*, beslutade de sig att gå till Svenssons krog för att få sig en »besk» på morgonen. Medan de var där, skulle jag se till skjutsarna, och strax kom det flera fläskhandlare och ville köpa grisarna, jag begärde 60 öre kg. men de bjude 45—50 öre högst. Då kom Johansson i Rinkaby, äfven han fläskhandlare, och stämplade både min gris och Bengts för 60 öre. Då blef de som bjudd 45—50 öre arga och påstod att han gick i förköp för dem, men han sade till dem att det var oförskämt af dem att vilja lura pojken, då priset i allmänhet var 60 öre, ty jag var ej mer än 13 år. Då far och Bengt kom tillbaka, var grisarna sålda och skulle lämnas vid stationen före kl. 11. Bengt, som hade sin häst på torget, tog vår gris på sitt lass, och körde ner till stationen, där grisarna vägdes upp och betalades kontant. Sedan det var gjort, gick vi till Svenssons för att äta middag.

själarna, — jättet. Antingen ofrånkomligt eller självpåtaget för en hög levnadsstandarders skull. Kungl. förordningen från år 1743, om förbud av gästabad gäller ej längre. Storgillens tid är förbi, ingen har råd eller tid därtill.

Husförhör hos många har nästan fallit i glömska i en stor del byar. Ingen spørjer längre: Vems är turen. Min är det ej. Mången ensling eller gamling på gården vill helst ha det så. Ofta saknas de yngre krafterna, både vid plog och diskbänk. Där de funnits har de gått över till andra yrken. Några försiktiga generaler, som till varje pris försöker täcka återtagget, — ålderdomen, äro stora flertalet lantmän ej längre. Alderns höst möta de med hopp om pension, hur den fäderneärvda torvan vändes i framtiden tänker de ej på.

Sedan gick far och Bengt på Emil Ullbergs konkursauktion och där köpte far den klocka vi ännu har, för 11 kronor.

Först vid kl. 6 blef det tanke att resa hem, och Bengt och far skulle åka tillsammans och jag skulle köra Bengts skjuts till Öhr, där vi skulle skiljas. Komna på vägen i västra mark, som sluttar åt Helgevarma, stämde Bengt upp och sjöng »O Herre, dig jag vill åkalla när aftonstjärnan framgår skön». Bengt, som var en ovanlig sångare, sjöng så att det hördes i det vackra lugna vädret mycket långt.

Då far och Bengt var på Ullbergs realisationsauktion, gick jag ut i staden för att förnöja mig och blef då i tillfälle att få se och höra lustspelet »Den införlifvade», däri bl. a. förekom den s. k. Bonnnavisan, som följer här:

Mej tycks det så lifvat en bonne att vara
Och bruka den jord som vår Herre oss ger,
Och sedan så får vi till staden infara
Och sälja potater, grönsaker med mer.
När man är så redliger uti sin själ,
Det går en så lyckligt, det går en så väl,
Då blir man så gladlig och modig, falleralla,
Då blir man så modig och glad fallera.

I Lundby der har jag bott och arbetat
I cirka umtränt i 50 år.
Och där har jag fäktat o. knogat o. slitit.
Att släpa till huset den föa man får.

Pastorerna och herdarna håller dock seden med husförhör vid liv. Folket kallas samman i sockenhus och skolsalar för någon timmas sammankomst. Ännu samlas byfolket till husförhör, fast i förstärkta rotar. Skrivning och förhör följes av ett samtal, varvid pastorn väljer ett huvudämne. De båda yppersta buden om kärleken till Gud och nästan stå ännu oöverträffade i redlig enkelhet. De ha ännu mycket att säga en trött, förströdd och jäktad människa.

Tredagarsgillet har bytts ut mot en fägnad som mera passar in i våra vanor. Kaffe serveras, villiga händer duka, var och en lägger sin skärv för den förtäring han intagit och ingen går i ångslan över: — Min tur att ha värdskap.

Erik Karlsson.

En unik plats för dansbana

På västersidan av den höjsträckning, som utgör själva Fagerås by och som ju också givit sitt namn åt byn, utbredde sig förr i tiden mycket natursköna löv- och slätterängar. Dessa var sommartiden en verklig fröjd för öga och sinne, härligt gröna och väldoftande. Här växte allehanda slag av fagert lummiga träd och buskar, såsom: lind, alm, ask, ek, björk och vildapel, sälg och hassel. Tidigt på våren färgades marken kring stenrösen och stubbar blå av blommande anemoner, och litet längre fram på sommaren blommade liljekonvalj och gullviva. Ja, över dessa ängar »vilade naturens rena poesi med solljus och blomdoft, glittrande dagg och fågelsång» . . .

På den del av denna ängsmark, som tillhör den gård som numera innehas av hemmansägaren Karl M. Johansson, fanns till ända för ett trettiotal år sedan ett stort och uråldrigt gammalt träd, en lind. Den torde på sin tid ha varit den äldsta linden i socknen. Den bestod av två från roten förgrenade grova stammar med en cirka två meter från marken utväxande krona. Denna krona hade emellertid under årens lopp åtskilliga gånger hamlats, d. v. s. avtoppats, vilket i gammal tid var ett mycket vanligt sätt för tillvaratagande av löv till foder åt djuren och dessutom — av speciellt linden — barken till bast, ett material som var användbart till rep och annat tåtvverk. Genom denna upprepade »beskärning» av det gamla trädets krona hade denna så

småningom kommit att antaga ett mycket vidlyftigt omfång.

Uppå i detta den gamla lindens väldiga grenverk byggde traktens ungdom omkring år 1880 en dansbana. Den uppfördes av tre av bygdens sedermera mest snickarkunniga män. Av dessa skall här endast en namnges, Sven Petersson från Notteryd, Öhr, eftersom denne sedermera blev ägare till den gård i Fagerås, där linden växte. Han var född år 1861 och blev över 90 år gammal.

Denne Sven Petersson, eller »Sven i Fagerås», som man sa' i dagligt tal, har en gång för sign, berättat, att dansbanan i den gamla linden var så stor, att den rymde fem par dansande åt gången. Här lekte och dansade vackra sommarkvällar under flera år traktens ungdom, och även folk långväga ifrån kom och dansade i lindens krona. Som musiker fungerade oftast två i bygden boende musikaliska unga män, vilka båda spelade fiol på ett mycket konstförfaret sätt. När dessa båda spelade upp till dans, sprang par efter par uppför trappan till dansgolvet, så att det knakade i trävirket, och så gick dansen däruppe på gammaldags rörligt sätt. För en betraktare på litet avstånd tedde sig säkerligen det hela mycket fantastiskt.

Men åren gick, och dansbanan ruttnade ner. För omkring 30 år sedan tog blåsten ned halva den gamla linden, och litet efteråt togs den andra halvdelen bort. Borta är också hela den gamla vackra

Men aldrig på läpen det kom något knot
Ty glädjen var jämt en sjungande not,
Ty se jag var så lifvad o. modig, falleralla,
Ty se jag var så modig och glad fallera.

Men hvem kan det väntades öde bebåda,
Från staden der kom speklanter, en hop.
De började de tomtor och marker beskåda
och sade att de va så högt uti rop.
Och mej de tilltalte med sötmandes röst
Du skall »införlivade» blifva i höst,
De var ju så glada och modia, falleralla,
De var ju så glada och modia, fallera.

De mätte och glodde och titta och kika
Och bjudde så höfligt en skakande hand.
Å sade nu kan alla bönnor bli rika.
Och afslippa jordbrukets tryckande band.

Affärden blef uppgjord, för penger det
fanns.

I glädjen vi dansade en valsande dans.
Ty se vi blef så glada o. modiga falleralla
Ty se vi var så glada och modiga, fallera.

I staden kan man ju så gladligt förnöja
med allt der det bjudes af alla slag.
Men man får ej väsnas på gatan å sköja,
för det blir polisen ej till behag.
Hos Simons en toddy man tar i arrack,
En likgiltig sedan och säger stor tack,
Men då blir man lifvad och modig,
falleralla.

Då blir man så lifvad och modig fallera.

M. P.

Bara en träpinne

Det var tisdagen den 12 augusti 1958 då torvförmannen Herman Svensson, Skogslund, var sysselsatt med upptagning av torv ur Rödamossen, som han fann ett föremål nere i torvlagret. Materiellt sett så var det ett ganska obetydligt föremål, det var bara en träpinne, så där en 30 cm lång. Men det var inte vilken träpinne som helst, utan det betydliga med den var, att den var handarbetad. Den var av kärnek och tilltäljd för hand i form av en nagel med en ganska kraftig skalle. Mot spetsen var den något avsmalnande och till synes där med avsikt något litet kliven. Den låg vägrätt ca 90 cm djupt ute i mossen och omkring 400 meter söder om vägen och omkring 250 meter väster från skogsladan. Platsen därför är närmare angiven med ett märke.

Hur länge den där tränageln har legat där i mossen, hur den kommit dit och vad den varit använd till är under nuvarande förhållanden omöjligt att kunna få någon uppfattning om. Vad beträffar tiden, så finnes det dock en metod, kallad pollenanalys och -diagram, och kan de, som äro sakkunniga därmed, ganska väl tidsbestämma olika djup i torvmossar genom undersökning av förekomsten av frömjöl från olika trädslag. Vad den där tränageln en gång varit använd till är fullkomligt omöjligt att avgöra. Dock är det ganska tydligt, att den inte utgjort något självständigt föremål utan ingått som en detalj i någon konstruktion, vad det varit för något, en båt eller något annat fordon, och kanske t. o. m. detta ligger kvar i närheten av fyndplatsen. Att den helt av sig själv blivit ditförd med vatenströmmar är mindre troligt — varför då just en arbetad träsak?

Det är en allmän uppfattning att Rödamossen en gång i tiden varit sjö men att den sedan allt mera växt igen med vitmossa, då torvströlagret utgöres av vit-

mossetorv. En kvarleva av sjö finnes allt fortfarande vid gränsen till Holma ägor, och kallas därför för Holma Göl. En ägare till Svanås sökte en gång överföra vattnet från Holma Göl och till Svanåssjön och lät därför gräva en kanal däremellan. Den, som utförde grävningen hette Mikael och efter honom kallas kanalen än i dag för »Mickelsgrop». I Ernatorp fanns en gång en fältskär, som hette Mikael Pelin. I Holma Göl finnes ännu någon fisk, fastän numera i ytterst ringa omfattning, men bara för några tiotal år sedan fanns det mera tillgång; gädda, aborre och mört voro de enda fiskslagen. En gång i slutet av 1800-talet skulle soldat Djerf i Björka och en man från Yxnans söka idka mera betydligt fiske i Holma Göl och transporterade dit en båt för att dra not. Någon fisk fick de inte men däremot fastnade en sjunken eka i noten. Denna eka var uthuggen ur en ekstock och drogs upp på land, men den blev aldrig tillvaratagen, utan den fick ligga kvar där och multna sönder.

Vid motsatta sidan av Rödamossen invid Ernatorp har också förr funnits en göl, fastän den numera är helt överväxt med gräsmatta över dyn, men den platsen kallas fortfarande för Ernatorps Göl. Där har säkerligen en gång varit öppet vatten, fastän det senare alltmera börjat växa igen och år 1825 blev den utdikad och därmed mera torrlagd.

Om denna utdikning finnes en skriftlig uppgift om att det var Johannes i Bengtsgården, som mest verkade för att utdikningen kom till stånd. Detta var tydligen ett lönande företag, ty därom heter det att »då gölen blifwit urtappad, warigenom nära 100 lass hö wans, der blott ett osundt ställe war utan grässtrå. War fjerding i byn steg derigenom i 200 riksdalers värde». I detta sammanhang kan nämnas att det finnes en uppgift om att det inom Berg funnits inte mindre än 17 st. gölar.

ängen. På dess plats växer nu, liksom mångenstädes, frodigt kulturbete på kalhuggen mark.

Vi moderna människor ler kanske ibland litet nedlåtande åt gamla tiders förströelser och nöjen. Och visst var anspråken blygsamt små och möjligheterna ännu mindre även på nöjeslivets område. Men

man kan ifrågasätta, om inte forna tiders nöjen och förströelser, som väl mest bestod i självverksamhet i en vacker naturs omedelbara närhet, var äktare och gav större glädje och avkoppling än vad det förmär göra, som nutidens nöjesindustri oftast har att erbjuda en passivt mottagande publik.

G. J.-n.

Tre hembygder

Det är inte utan realistiska orsaker som benämningen »berg» förekommer i namnen på de tre hembygder, vilka jag betraktar som mina: Berg, Ekeberga och Ormesberga. Smålands urberg träder nämligen i dagen i ganska stor omfattning på de tre gårdar som jag brukat i respektive socknar. För en småländsk »stenhatare» är de där urbergen en källa till bekymmer, ty de är inte så lätta att skapa om till nyttiga stenmurar runt gårderna, som de mera lättanterliga bumlingarna.

Denna erfarenhet, att äga tre hembygder, är mycket intressant. Egentligen blir världen därigenom tre gånger så stor, då man lär känna tre gånger så många människor och tre gånger så stor areal småländsk landsbygd. Nu kan man naturligtvis ändå få många nya bekantskaper, men det är i alla fall något helt annat att under en så lång tid som t. ex. fem år leva i en annan bygd, fjärran från den första hembygden.

Längtan tillbaka till barndomens hembygd är dock alltid starkast. Beträffande Ekeberga så måste jag ändå bekänna att jag ibland känner en stark hem- eller återlängtan dit, till de stora avståndens, de milsvida skogarna och de ändlösa vildmossarna eller »flyna», som de säger i Ekeberga, där tranorna gjorde »mellanlandning» vår och höst.

Ofta vilar barndomens hembygd och upplevelser i ett rosenrött skimmer i minnets skattkammare. Det beror väl egentligen på att vi först efter att ha sett dem på ett visst avstånd får det rätta perspektivet, alldeles som vi måste betrakta en tavla, ett konstverk, på ett visst avstånd för att kunna förnimma dess skönhet. Säkert var

man mycket klokare för i tiden då alla unga måste ge sig ut på en gesällvandring innan de fick slå sig ner som egna yrkesmän i hembygden. Därigenom fick de erfarenheter av stort värde som de annars gått miste om, samtidigt som de fick lära allt vad som fanns att lära på andra orter av sitt utvalda yrke.

Det är väl denna livserfarenhet som berättelsen om den förlorade sonen vill åskådliggöra för oss. Hur många unga har inte i vredesmod rest hemifrån under tidernas lopp, och sedan återvänt med en ny uppfriskande syn på hemmet och hembygden med dess människor.

För min personliga del måste jag bekänna, att under tiden i Ekeberga var längtan till den ljusa leende och vackra Wärendsbygden rätt stark. Ekeberga ligger ju liksom i »utmarkerna», terrängen är flack utan hänförande utsikter över skogklädda åsar och glittrande blåa sjöar. Det är denna längtan som Per Lagerkvist på ett så hänförande sätt målat för oss i sin vackra dikt om hembygden:

*Hembygd som öppnar din välkända famn
med sommarens blom i ditt sköte.
Hälsat, välsignat vare ditt namn
de ljusa nejdernas möte.*

*Här steg din släkt över tröskeln ut
var morgon till arbetsdagen.
Bibeln togs fram efter mödans slut,
evangeliums budskap och lagen.
Smultronmarkernas blålockstånd
böjdes i sommarnatten.
Hemmets himmel osägligt blå,
låg över ljusa vatten . . .*

Nils Rydström.

Vad åter Rödamosen beträffar, så är det säkerligen åtskilligt av såväl historiskt som geologiskt intresse, som icke är känt. Någon mera ingående kännedom i dessa avseenden är tämligen sparsam, även ifråga om, vad som berört lantmäteriförrättningar, fastän det säkert finnes handlingar därom i lantmäteriarkiven. Vad beträffar fynd, så är den här omnämnda träpinnen

det enda hittills kända fynd, som gjorts i Rödamosen. Visserligen har ett par st. stenar av något kilograms vikt blivit funna mitt ute i mossen. De ha blivit tillvaratagna och synes ganska anfrätta, men vad dessa kan ha för betydelse är oviss.

Edv. K.

Tranbär

För dem, som äro något bevandrade i skog och mark, så är väl tranbär en bekant växt. Med sina krypande revor och även vintergröna blad bilda de ett färgrikt inslag i mossmarker och kärrkanter, isynnerhet på högsommaren under blomningstiden då de röda blommorna sticker upp några centimeter över mossan och så på hösten då frukten mognat och de röda bären lagt sig till vila på mossan då de äro för tunga att uppbäras av sin stjälk.

Tranbär är släkt med lingon, blåbär och odon. Det latinska namnet är *Vaccinium Oxycoccus* men därav finnes två underarter, *vulgare* och *microcarpum*. Isynnerhet bland vitmossa trivs tranbär väl.

Då en del flyttfåglar, såsom tranor m. fl. om hösten äro på färd söderut så rasta och övernatta de gärna på mossmarker och söker sig då till tranbärsställen för att få sig en delikatessmåltid.

Men det är inte endast för flyttfåglar, som tranbär äro eftersökta, de äro också uppskattade till hushållsändamål, då av dem med sin arom kan beredas ett finare sylt, men de skola inte då insamlas förrän de blivit något frostbitna.

I en del katolska länder brukar tranbär med sitt ris användas till att dekorera kors och helgonbilder, som är resta utmed färdvägarna. Enligt en sägn så var det en eremit i en fattig by, som i ett litet kapell utmed vägen anropade mariabilden där om hjälp för den hungrande byn. Då tog mariabilden av sig tranbärskransen, som hon var dekorerad med, löste upp den och strödde ut bären över marker och mossar. Där växte bären upp i sådan myckenhet att marker och mossar rodnade två gånger om året — om sommaren vid blomningen och om hösten, då frukten mognade.

Edv. K.

Ängsslätter förr och nu

Min farfar, född i Bjursjö 1816 och död i Smedsgård 1894, har för mig omtalat hur han haft det under sin bonnatid. Det var nog stor skillnad på nuvarande förhållanden då och nu. Det var lika stor skillnad på den tiden under hvilken han lefde, som skillnaden mellan 1894 och nu är. Mest besvärligt var det under slättern, då endast ängsslätter förekom, och dessa slätterängar var vanligen belägna flera kilometer från hemmet.

Slätterfolket logerade under den varmaste tiden på dygnet i höladorna, då deremot då det led mot kvällen och dagen börjat falla, slätterarbetet började som först, och fortsattes hela den sommarljusa natten, tills det följande morgon började blifva varmt. Då var det att åter gå i ladan och hvila sig. Värst var det för husmödrarna som skulle skaffa mat till slätterfolket, genom att laga den i hemmet och sedan bära den det långa afståndet. Sedan fann de på att göra sig en spis på

ett stenröse där de sedan kokade potater och gröt, stekte fläsk och andra sägelvaror, ty de var lättare att transporterä än att laga färdig mat i hemmet. Själfr har jag varit med om ett dylikt slättergille. Till maten serverades starkt hembryggt dricka, samt brännvin så mycket de ville förtära, ty det kostade vid Bergs bränneri endast 1.50 kannan.

Om det skulle beräknas hvad ett dylikt slättergille kostade så blef det skördade höet bra dyrt, men det var ju tidens sed och rätt roligt under den tid det pågick.

Nu är dessa slätterängar förvandlade till kultiverade betesvallar eller skogsbärande områden. En bonde från Tjureda arrenderade en gård i Sjögård, han sådde klöfver på åkrarna, och allt folk tyckte han var tokig, ty påstod de, att åkrarna skulle vara till för att plantera potater och säd, men detta blef en början till att bönderna planterade klöfver äfven de.

M. P.

Hembygdsföreningens verksamhet 1958

ÅRSMÖTET hölls i hembygdsgården den 4 maj 1958, varvid stadgeenliga val företogs. Dessutom beslutades att höja medlemsavgiften till 3 kr. för äkta makar, vilka båda är medlemmar och 2 kr. för enskild person. Utöver det protokoll, som då fördes har styrelsen haft ytterligare 2 protokollförda sammanträden. På årsmötet höll Nils Rydström, Ormesberga, ett intressant anförande om tre »Berg», som han varit bosatt uti. 1) Bergs socken, 2) Ekeberga socken, 3) Ormesberga socken. Vidare berörde han en del naturförhållanden inom dessa olika »Berg». Föreningen har 233 medlemmar, därutöver 14 ständiga. För hembygdsvärdens främjande har styrelsen sammanträtt flera gånger under året utan att protokollföra dessa sammanträden. På traditionellt sätt ordnade styrelsen med valborgsmässofest den 30 april. Man samlades vid stort risbål vid Sörskog. En del unisona vårsånger sjöngs och herr Birger Franzén, Alvesta, talade. Vid den sedvanliga festen efteråt i bygdegården talade åter herr Franzén över ämnet: »Nu blommar marken». (En färgbildsrapsoði om årstiderna.) Vidare förekom tal, sång och musik av Hildings trio.

DEN 29 JUNI hölls friluftsfest på hembygdsgården. På denna höll kantor Bertil Sjöberg, Öjaby, ett givande hembygdspredrag och vilket inramades med orgelmusik och sång av kantorerna Sjöberg och Einar Arvidsson. Lammhults musikkår medverkade och kyrkoherden Eric Asplund höll ett vackert avslutningstal.

DEN SEDVANLIGA KYRKKAFFEFESTEN hölls i hembygdsgården den 28 sept., varvid förekom kaffeservering, som hembygdsföreningen bjöd de närvarande på. Kyrkoherden Eric Asplund höll en givande betraktelse över ämnet: »Hur Guds ord ur skriften talar direkt till människornas hjärtan». Som avslutning sjöngs: »Dagar komma, dagar flykta».

FÖRENINGENS traditionella bussutfärd gick av stapeln den 15 juni och var denna gång ställd till Landskrona som huvudmål. Färden gick över Örkelljunga, där medförda matsäckar förtärdes och så vidare över Ängelholm, Höganäs och kustvägen till Hälsingborg, där middag intogs på Terrassen Kärran. På hemvägen gjordes kafferast i Röstånga. Som sista etapp på resan blev ett kort uppehåll i Huseby.

DEN 4 OKTOBER planterade styrelsen jämte några andra intresserade sockenbor inom hembygdsgårdens parkområde ett 40-tal gammaldags blomster och växter jämte en vanlig parklind som vårdträd, hämtad från bygdegårdens tomtområde. Litet senare anlände en försändelse av rötter och lökväxter från John Johansson, Askeberga, Ingelstad, och vilka några dagar senare planterades inom hembygdsparken.

DEN 15 OKTOBER bjöd hembygdsföreningen pensionärerna på ålderdomshemmet i Tjureda på kaffe. Kyrkoherden E. Asplund höll en betraktelse.

DEN 18 JULI blev de förra året fridlysta träden inom socknen påsatta skyddslappar av lättmetall med text: »Naturminne skyddat enligt lag». Hembygdsgården har under året besökts av bl. a. skolbarnen från Brantåsa skola och av Nottebäcks hembygdsförening.

FÖRSÄLJNINGEN av årets hembygdsbok — årskrönikan — har under 1958 skett i litet större omfattning än förut. Hembygdsföreningens kulturföremål har under året berikats med ett flertal nya intressanta kulturföremål av olika slag.

Styrelsen.

SPARA KRÖNIKAN!

Väderleken i Berg 1958

Januari. De första 10 dagarna på det nya året var det tämligen svaga vindar, ganska klart och mellan 7 och 25 gr. kallt. Från den 11 blev det mildare, omkring $+0$ gr., och den 14 var lufttrycket så lågt som 720 mm. I övrigt var det ganska mildt hela månaden, utom den 26, då det var 10 gr. kallt om natten och 6 gr. om dagen. Snöfall förekom ofta denna månad, den 19 snöyra och rikligt med snö.

Februari. De första dagarna var det mildt med snösmältning men den 3 kallare och yrväder, den 6—8 nordlig vind och 20 gr. kallt om natten. Den 9—10 något mildare med rikligt snöfall så snödjupet blev 40—60 cm. Den 15 åter kallare 12—15 gr. om nätterna och den 26 snöyra och ytterligare kallare, 20—25 gr. på en del platser.

Mars. Hela mars månad var snöig och kall med övervägande nordliga vindar. Snödjupet var vid mitten av månaden 60—70 cm. Vid vårdagjämningen rådde vinterväder, nattemperatur av 10—12 gr. kallt, vilket fortsatte månaden ut.

April. Den 1—4 hård nordlig vind med snöbyar, rikligt med snö ligger kvar på marken, 5 gr. kallt. Den 5, som var påskafteon, förekom snöskottning på byvägarna i Ramsås. Den 6, påskdagen, lugnt, $+0$ gr. Veckan efter påsk dagsmeja och nattfrost, rikligt med snö ligger kvar och den 14—15—16 förekom åter snöskottning. Därefter blev klarare väder med plusgrader om dagen, och snön mest »torkade» bort, men i skogen fanns snö kvar den 30 och isen låg kvar på sjöarna. Den 23 »myggdansen».

Maj. Om maj kan sägas att den som helhet var ovanligt regnig och kall för årstiden. I radio förklarade professor Byström att så kall och blåsigt väderlek i maj inte förekommit på många år. Vårarbetet blev avsevärt försenat.

Juni. Vårarbetet avslutades i allmänhet de första dagarna i juni och hela månaden var ganska vacker och varm med upp till 25 gr.

Några gånger föll lätt regn och midsommardagen regnskurar, därefter vackert.

Juli. Första hälften var varm och vacker men från den 16 blev det mera kyligt, regnigt och blåsigt, den 27, som var 7-sovaredagen, regnade det ganska rikligt.

Augusti. Till den 16 regnade det så gott som dagligen. Därefter uppehållsväder men den 23—24—25 åter regn. Från den 26 till månaden slut blev det vackrare och varmare med badväder.

September. Endast några dagar i mitten av månaden var det regnigt, i övrigt var hela månaden vacker och varm med mest sydvästliga vindar och mest mellan 10—20 gr. Enligt radiouppgift hade september 20 solskenstimmar mera än juli. Den 5 syntes ett praktfullt norrsken.

Oktober. De två första dagarna vackert men därefter regnigt och disigt med 10—12 värmegrader. Den 16—17—18 nattfrost men senare åter regnigt. Från den 24 mera vackert och klart med mest nordvästlig vind och mellan 4—10 gr. varmt.

November. Hela denna månad var det typiskt »novemberdis», ganska lugnt, ibland duggregn och mest 5—6 gr. varmt. Den 30, Andersdagen, var det klart, mildt och vackert men med någon svag frost om natten.

December. Den 1 föll lite snö och därefter blev det mellan 5—8 gr. kallt och klart. Den 9 1 gr. kallt och det första egentliga snöfallet, till den 14 omkring 15 gr. kallt om nätterna. Från d. 14 mildt, mellan 1 och 5 grader varmt. Julafteon barmark, lugnt, mildt, $+3$ gr. På kvällen något snöslask. Julnatten föll 8—10 cm snö. Juldagen 1 gr. varmt och snöslask. Annandagen $+0$ gr. och rikligt snöfall. Den 27 mulet, lungt och -3 gr. Den 27—30 blidväder. Nyårsafteon halvklart, lugnt, 3—4 gr. varmt, på kvällen duggregn. Den mesta snön bortsmält och ligger endast kvar fläckvis.

M. P.

Några fasta fornminnen i Berg

På flera olika platser inom socknen finns det väldiga stenanhopningar i storlek av vanliga lyftesstenar, som kunnat bäras samman av en eller ett par personer och upplagda i cirkelrund form med betydande höjning mot mittpunkten. Sådana finnas bl. a. i Holma, på Nyängsbackarna, i Ernatorp, i Björka och icke mindre än tre stycken vid Furuledet i backslutningen mot Lädja by. Den vanliga benämningen på dessa är drakarör, men de kallas även för kämpagravar eller helt enkelt gravrösen. Den vetenskapliga benämningen torde väl mest luta åt bronsåldersgravar. Hur dessa stenanhopningar tillkommit är det väl egentligen ingen som kan klargöra. Att de kallas för drakarör torde väl närmast bero på den gamla folktron, om att skattvaktande drakar en gång i tiden lagt upp dessa stenrösen över sina skatter och benämningen kämpagravar torde väl härleda sig ur någon envig mellan ett par kämpar, varvid den ene eller båda fallit och fått ett sådant gravröse över sig. Även uttrycket brandgravar förekommer ibland och torde hava samband med, att någon hövding för bygden omkommit på annan ort, exempelvis under vikingatåg eller krig, och att bygdens folk efteråt samlat hans tillhörigheter och bränt dem, eller utan att bränna dem, grävt ned alltsammans och efteråt lagt upp ett mäktigt gravröse av kullersten som minnesvård för den omkomne. Vissa undersökningar av stenrösen har gjorts under såväl äldre tider som under senare år men dock utan nämnvärda resultat, kanske närmast beroende på, att blott vissa delpartier av stenanhopningarna undanplockats, utan mera djupgående forskning. Dr Kjellmark undersökte på sin tid några av rösena bl. a. ett av rösena vid Furuledet, röset på Nyängsbackarna och röset i Björka. Det var endast i det senare, som han lär funnit några snett ställda stenar, som möjligen kunde antyda en igenrasad hällkista. I Ramsås hos hemmansägaren Gösta Johansson har en gång i tiden också funnits ett stort stenkummel, förmodligen ett s. k. drakarör, men vilket en gång i tiden blivit bortplockat. På platsen, där det legat och i närmaste omgivning, har man hittat en hel del fornföremål av bl. a. handyxor av sten av såväl röd som grön granit och en liten handslipsten med 8 på

längden gående slipskåror och vilken troligen använts för slipning av stenverktygen. Utom detta har man på platsen funnit ett mindre stenklot i form av en grövre kula med någon tillplattning på sidorna samt en del flintdelar m. m. Kring detta stenröse, som en gång i tiden legat här, skall det hava funnits uråldriga lindar, varför man vill antaga, att gravröset samtidigt tjänstgjort som kultplats under gången tid. Detta antagande bestyrkes därav, att kumlet legat på en vacker höjddatå alldeles intill nuvarande gårdens huvudbyggnad med omgivande dalsänkor och lövängar. En liten obetydlig rest av kumlet har ägaren bevarat i trädgården.

Drakaröret på södra slutningen av Nyängsbackarna, kallat för kung Olas rör, besöktes senast den 20 augusti 1944 av socknens hembygdsförening för att bl. a. beskåda omgivningen från backarnas höjddatå, där man, enligt uppgift, kan upptäcka 14 kyrktorn. I närheten av röset finns också en mindre stenanhopning av en förmodad hällkista, som rasat igen, och i en ringformig krets kan upptäckas tolv stenar, som man vill tyda till en domarring. Huruvida denna ring är identisk med den s. k. »tolvstolaringen», som utpekats i skogsmarken mellan ett par gårdar i Hjulatorp, är icke bekant. Möjligen kan detta vara denna »tolvstolaring», då avståndet från Hjulatorps skogsmarker till Nyängsbackarna icke är så långt. Om stenarna sågs det, att de tjänstgjort som grundstenar för ett utsiktstorn, som funnits på platsen för ett 70-tal år sedan. Hela bergområdet, liksom omgivningarna skall bestå av grönsten och med en riklig gräsvegetation för längre tillbaka med närande och givande hästbete, som gav starka ben åt hästarna.

Litet längre ned mot södra slutningen, fast innanför gränsen till Ormesberga socken, ligger ett annat drakarör benämnt Sinkaröret, även kallat »Kyrkotorpens begravningsplats». Detta rör uppmättes vid hembygdsföreningens besök den 20 aug. 1944 till cirka hundra meter i omkrets. I dalgången väster om Nyängsbackarna fanns förr en liten väg mellan Bergs gamla medeltidskyrka och Ormesberga och vilken kallades för kyrkiowägen eller preste-

stigen. Denna väg fördelade sig med en gren över Hjulatorp, mellan Uvekull och Hälleberg, där vägen korsade Björnbäcken. Samma väg fortsatte sedan över Hjulatorpsån och norr ut till Holkanstorp i Tolgs socken och benämnes på denna delsträcka mellan Hjulatorp och Holkanstorp för Tingsvägen. När prästen i Tjureda, som bodde i Holkanstorp i Tolg, Natanael Bexell, stundom predikade även i Ormesberga omkring 1890-talet, så gick han denna väg från Holkanstorp till Ormesberga, först Tingsvägen och över än vid Hjulatorp till prestestigen och Ormesberga. Björnbäcken heter egentligen Bäverbäcken, emedan bävern lär haft sitt tillhåll i denna bäck. Bävern var fridlyst med den lustiga motiveringen, att »bävern liksom bonden har rätt åtnjuta fred i sitt bo». Denna bäck rinner väster om Nyängsbäckarna och mellan de båda bergen Uvekull och Hälleberg. Två trollkärningar Uvan och Hällan bodde i dessa berg och voro systrar. Uvan hade som specialité att skapa fram prickfria friskyttar. För att bli detta måste man stjäla nattvardsbröd från altaret i kyrkan, fastgöra detta vid en trädstam och skjuta ett skott igenom samt förskriva sig till Uvan. Gjorde man detta var man själv prickfri mot alla skott och därtill ständig jaktlycka. Hällan, som bodde i Hälleberg hade varje morgon nygrusat och fint framför ingången till sin grotta i berget. Vissa urholkningar, liksom en slags ugnar finnas i berget och på sina ställen forskansningar alldeles som en slags skyttegravar, möjligen till försvar för dalen nedanför. Att strider skall ha stått i trakten förräder bl. a. gårdsnamnet Vinninge, där även ett gravfält finnes och där flera fynd och minnessaker funnits vid

utgrävningar under 1870-talet i Vinningelund.

Drakaröret i Holma med triangelpunkt för trigometrisk höjdbestämning ligger 263 meter över havet och med hänförande utsikt mot öster och från vars höjtplatå ett 10-tal kyrkor kan skönjas. Även här fanns för längre tillbaka ett utsiktstorn. Det sägs, att äldre nu bortgångna personer, sett draken i form av en eldkvast slå ned i röret vaktande sin skatt.

På den vackra holmen Slättö i Bergsjön skall enligt traditionen funnits en skattkälla och över vilken ett slott varit uppfört med en jungfru benämnd Ana som slottsfru. Från fastlandet mitt emot skjuter en udde in mot Slättö med blott ett litet sund mellan ön och fastlandet och vars udde ursprungligen kallas Slottsudden. Vid planeringar på denna udde har man hittat en del fornföremål bl. a. en spetsnackig stenxya uppskattad till bortmot 4 000 år gammal. Vid grushämtning ur en mindre rullstensås på Slottsudden, påträffades härom året i åsen en ganska planmässigt upplagd stensättning och vilken skulle enligt landsantikvarie J. E. Anderbjörks undersökning och besök på platsen dels den 31 juli 1950 och dels den 13 april 1955, möjligen härleda sig från en försvars- eller befästningsanläggning anlagd till skydd av såväl Slottsudden som jungfru Anas skattkälla och slott på Slättö holme på andra sidan sundet. Huruvida denna teori kan vara med verkligheten överensstämmande är svårt att konstatera. Faktum är dock, att folketro och tradition vill grunda sig på dessa antaganden.

J. J.

Jämnad stig

Björken står ljusgrön och ekarna äro vintergrå. Våren har varit sen, smältningen av den myckna snön har fyllt bäckar och åar till brädden. Vårbruk och sådd har skett de senaste dagarna.

Nedtecknaren har ej deltagit personligen med sådd och sättning, endast varit åskådare från färdvägen. Hela mitt görande har gällt väg, icke en allmän sådan, utan en färdväg upp mot prostens tjäll. Under senare år har denna trampats ömsom av herdar, ömsom av kaplaner. Alla ha dock, var i sin mån, tjänat kyrka och folk.

Å vägen upp till herdetjället uppstod för ett halvt sekel sedan en brant lid ner vid allfartsvägen, som då fick ny sträckning och ny bana. Vid ombyggnaden lades vägbanan lägre mitt emot prästägället, en brant uppstod. Uppfarten har under årens lopp breddats något, men höjdskillnaden är densamma.

Gamle Prosten levde ej riktigt in i nyare färd sätt. Han höll apostlarnas seder i åra, benen hans, de bärande, är avsedda till förflyttning, dessa brukade han. Under meditation vandrade han till moderkyrkan, söndag efter söndag. Färden till annexet skedde dock efter dragare, fyrbent ök, så länge sådant kunde uppbringas, sent och slutligen togs krafter, dolda under motorhuv, fram. Den kroppsliga spänsten höll han dock uppe och då kraften svek för långfärd, genom rumsvandring i egen lya, runt, runt, — från rum till rum, i tyst betraktan över vad tankens skarpa överfört genom handens pränt till bokrullen. Minnena träda fram. Till tjugotalet då jag sent en kväll höll på att lägga mitt ekipage med prosten i baksätet i landsvägsdiket och snö och ishal väg hindrade vår »kamel» över smal bro och uppför brant backe. Det dröjde sedan över ett år innan jag var betrodd styra över mitt åk med prosten i vagnen upp till stora trappan.

De styrande, som haft ansvar för både lya och stig till denna har i viss mån följt med i den allmänna utvecklingen, vad samfärdsel gäller. Icke så att de gjort stortag, likt infarter vid våra städer, men likväl har de ökat bredden av trumman nere vid landsvägsdiket. Delade meningar har det

rått, några röster ha förmenat att en sänkning av utfarten bör ske.

Äntligen år 1958 ställes det påtalade vägbygget i utförande. Pastoratsrådet ställer medel till förfogande och jag i min ringa person får uppdraget, att efter bästa förstånd sänka vägbanan till herdens tjäll samt ställa den åter så den bär herrgårdsåk och kolvagn.

Icke utan en viss bävan går vi till verket, min medhjälpare och jag. Från vår verktygsarsenal tar vi, hacka, spade, borr och spett av hårdaste stål, härdade och nyskärpta. I högtidliga sammanhang nämnes ofta första spadtaget. Något sådant stort och vackert tag fick vi aldrig. Vägbyggarna från adertonhundralet hade ej så fulländade hjälpmedel som vår tids byggarer ha. En grund lades av sten, först större sådan och sedan ett lager av mindre, som en avjämning, därpå lades ett lager av mo eller alv. Vi får nu i stället bruk för våra spetsiga ståldoningar vi medfört. Bottenstenen ligger väl sammanlagd, en och en i taget får bändas loss.

Det gäller för oss att ta upp vad som gömtes under mull i svunnen tid. Stenarna som legat dolda under några decennier, möjligen ett sekel, äro solbrända och nötta. Hade de nu legat på plats sen urtid, hade det nästan varit ett helgerån att rubba dem. För släktet som förut fogat sten vid sten kändes det möjligen svårare gömma dessa stenar under mull, än för oss att taga dem upp igen.

Urkunderna nämna stenar som ropa. Om nu dessa stenar kunde ropa hade de mycket att förtälja. Först en utsäglig tid för tillblivelse, sönderbrytning under hetta, hårt tryck av is och kyla för en avslipning, samt slutligen ett läge, som ger fast punkt för människan att sätta fot på. Icke nog med att dessa ligga i närhet av andliga herdars boning, de ligga i ännu större närhet av kullen där fäderna rest tempel för sin tro. Långt före vikingatiden har säkerligen tempelplatsen varit ett — Samloms Vi.

Vattenvägen från havet ligger framför oss, på endast ett stenkastis längd. Fångstmän söderifrån har gästade här och slagit

nattläger, på färd mot norr, — mot Asarnas boningar. En grund, som lades av Sigfrids efterföljare ligger framför. Vår väg går i ena riktningen rakt mot de raserade murarna, som under århundraden uppburit korset. Sentida släkte har åter som ett segertecken rest kors på fallen mur. — En symbol, som ger färdmannen en erinran och en påminnelse om ett slutmål, men också om övergång till lyckligare nejder.

Släkte efter släkte har nött de stenar vi bringa i dagen. Herdar med olika kynne har vandrat över från hem till helgedom. Somliga böjda, tysta och i stilla begrundan över vad de ämnar säga en samlad menighet. Andra åter med fjäderlätta steg, och trosviss förtröstan, att rösten ovanifrån lägger ord i deras mun. Äldrade gummor på stappande ben har ren fordomdags burit barnbarn upp inför trons altare. Åter se vi ett glatt och ungdomligt följte med härolder i teten, tätt följda av kvinna och man, som bejaka en sammanlevnad om livslångt trohet.

Budkavlemän löpa här på stålskodd springare ut över bygd, då malmens toner mana till samling under en »Wases banér», — en, som trädde till värdet i metallen som gav dess klang. Eller ett följte i svart. Mannen till yngsta bruden har fallit i fejderna. En frihetskämpe? Dacketrogen? Kungatrogen? Vilketdera? Ett är visst. Det nyss glada följets glädje har förbytt i sorg.

Jordevandrare brukar under sina färder stöta emot. Det kan gälla en man med olika tankeriktning eller åsikt, likväl en förarglig sten som stöter emot plogbilen. I båda fallen leder motståndet till förargelse, en stötesten, en klippa. För en vägbyggare av facket gäller ej dessa lagar. Stenen eller klippan är han väl förtrogen med, om den änskönt ligger i hans väg får han vara en god vän med den. Även vid detta bygge ligger några större block i vår väg, väl gömda under dess ytsikt. Strax under ytan träffa våra spett mot håll som ger klang. Inga »om och men» gäller här, allt som hindrar vår väg måste vika. Länge nog har tidernas färdmän gått över kullen upp mot grind och trappa. — Tid är mogen för jämnat plan, Stålklang från slägga och borrh, några gram av Nobels krut samt några enbuskar till hölje för splitter mot ruta och tråd gör vår vägs bana jämn. Den söndersprängda graniten får bli till ett underlag för en ny väg.

»Försynen» som skapade det stenrika Småland gjorde ej något undantag då en väg stakades ut till ett tempel. Jämväl dess stig blev ihågkommen då urberget sprängdes och dess massa sållades ut. Alla herdarna, så ock fåren, har fått akta sin fot för sten, — stötesten, den gång de besökt sitt tempel. Möjligen har väl också dikta- ren haft enahanda kännedom om orsak och verkan då tongångar stämts över en väg som är »jämnad eller svår».

Hur vi än vänder och vrider med vår banas sten får vi, liksom då Småland skapades, en del över. Mullen tar vi väl vara på; eftersom den är helgad och det ej tillhör oss sålla vi bort vad möjligen kan vara orent, förpassa vi denna mull upp mot lägerstadens yttermur. En mur och ett värn för helgad stad, lagd av den sten som sållats fram då vår planet tog fast form.

Det må förlåtas en sentida jordevandrare, och en ättling till fäder, som fört en idog och välsignad kamp mot urfienden stenen, om han ej följer Mästarens ord om att tillvarata överblivna stycken, utan sänker den likt »kvarnstenen» i havsens djup. Något hav ha vi ej inom räckhåll för vårt överskott, men vi har på tiotal famnars avstånd en liten källsjö, som ger laxen vid Mörrum litet sött vatten efter en färd till havs. Riktigt sänkta bli ej alla stenarna. En del av dem blir en strandskoning mot vall för allfarsväg den gång östan gör svallbölja och attack mot dess kropp och innersta kärna.

Efter en vecka är vårt värv som vägbyggare färdigt. Vår väg ter sig på ytan som en väg på »lösan sand», eftersom underbyggnaden, stenen, ligger väl dold. Nu återstår ett stridare lager grus från någon rullstensås inom räckhåll. För att binda det hela hopa fordras ytterligare ett element: — Vatten. Hade vi nu varit utsända från ett företag i storbranschen hade saken varit lätt att ordna. Maskinpump hade flyttat över några kubikmeter ner ifrån sjön, och gjort en konstlad vattenbegjutning, men eftersom vi nästan gått i gammaldags helgdagsstämming äro vi ej riktigt villiga övergå till full realism.

Slitlagret, de strida gruskornen, ha vi beställda. I detta fall har vi tagit med teknikens framsteg. Gruset som vi tar emot, har sållats, lastats och fraktats med ultramoderna maskiner. Manuellt arbete i detta fall har sträckt sig till drag i spak eller

HEMBYGDENS SÅNG

*Hembygdens sång, du är stål och malm,
dån ur hytta och smedja,
arbetets ton, högtid och psalm,
visor från skogar och svedja.
Så har vi fått dig i arv en gång,
liv av vårt liv, heliga sång —
Så må du följa vår levnad lång,
är den bön, som vi bedja!*

*Högt över skogarnas tysta värld
steg du med masugnsflamman,
gnolades stilla vid vänlig härd,
ljöd genom allvar och gamman.
Ännu du samlar oss, led vid led,
gammal och ung, kallar du med.
Gå vi än skilda till stånd och sed,
sången svetsar oss samman.*

*Så skall du stiga kring ås och älv,
stiga ur byar som blomma,
evig, förnyad som dagen själv,
när våra platser stå tomma.
Stupar vår soliga vår mot höst,
sjunker vår hand, tystnar vår röst —
sång, du skall leva och bringa din tröst
än åt släkten, som komma.*

Kerstin Hed.

tryck mot pedal. Regngudinnan är oss gunstig. Regn faller. Under endast en dag ligger det fina sandlagret blottat och bart. En dag liksom beställd för oss. Mot nio-tiden på kvällen kommer vår leverantör av grus upp mot grinden som leder till Prästgården. Vår vägbyggarkonst, gammal

och beprövad, tål det tryck en fullastad åttatonnare ger. Allt håller, grunden är fast, därpå vilar överbyggnaden. Här. Liksom korset, uppe vid tempelruinen.

Erik Karlsson.

Hänt i Berg 1958

Jan. 3. Logen »Förgät mig ej» i Berg hade julfest i Ordenshuset efter trevligt progr.

Jan. 3. Bergs SLU hade julfest i Bygdegården efter trevligt program.

Jan. 10. Konkurrens om Wägnerstipendiet. Icke mindre än 125 forskare, från universitetsprofessorer till unga vetenskapare från 13 länder, har inkommit med ansökningar på 1958 års Wägner-stipendium.

Jan. 14. I Ramsås—Fageråstrakten uppehöll sig denna dag en del kråkor, trots att det var rikligt med snö, men så var termometern vid 0-strecket.

Jan. 29. Lammhults HUF höll årsmöte. Tryggve Ericson omvaldes till ordf.

Jan. Bergs SSU-klubb höll årsmöte i ordenshuset. Till ordf. omvaldes Bertil Carlsson.

Jan. Logen »Förgät mig ej» hade årsmöte och utsåg vederbörliga funktionärer. Medlemsantalet hade ökat med 14 till 67.

Febr. 2. Växjö skyttekrets hade fältskjutning i Berg med 85 skyttar från 13 föreningar. I veteranklassen segrade Gustav Hörberg, Berg, med 26 träffar som var det högsta resultatet för dagen, vilket uppnåddes av 6 skyttar.

Febr. 7. Offentlig församlingsafton var anordnad i sockenstugan. Pastor Torsten Sahlström, Växjö, talade över ämnet: »Är Sverige ett kristet land?» Till föredraget visades ljusbilder i färg. Efteråt serverades kaffe. Kyrkoherde Asplund framförde åhörarnas tack till pastor Sahlström.

Febr. 9. Från denna dag och tills vidare var förbud utfärdat av Länsstyrelsen om att hundar, som driver rådjur, icke få släppas lösa i skog och mark. Detta på grund av att rådjuren icke i den myckna snön kan freda sig.

Febr. 10. Lammhults högerkvinnoklubb höll årsmöte i Sjöös matsalar i Lammhult. Till v. ordf. valdes fru Margit Nilsson, Lädja. Omedelbart efter årsmötet höll Aneboda—Lammhults högerförening årsmöte. Därvid beslöts att sammanslå högerföreningarna i Aneboda och Berg till en förening med namnet Lammhults högerför-

ening. Till ordf. omvaldes veterinär Karl Petersson, Lammhult.

Febr. Bergs SLKF höll årsmöte och omvalde fru Majken Johansson, Ernatorp, till ordförande.

Febr. Bergs SLU-avdelning höll årsmöte i Bygdegården. Till ordf. valdes Harald Johansson, Fagerås.

Febr. Bergs RLF-avdelning höll årsmöte i Bygdegården. Till ordf. för 1958 nyvaldes hemmansägaren Lars-Johan Pehrsson, Söreskog.

Febr. Bergslunds GoIF har hållit årsmöte varvid Karl Andersson omvaldes till ordf.

Febr. Vid sågen i Furuledet har en del åverkan förövats.

Mars 2. Rödakorskretsen har årsmöte i Sockenstugan. Till ny ledamot av styrelsen väljes Bengt-Ivar Petersson, Hagtorpet. — Anslag beviljas till Spastikerhemmet i Öjaby och till Röda korsets beredskapsfonder.

Mars 13. En studiecirkel i »Jordbrukets föreningsrörelse» har pågått ett par månader och avslutades denna dag. Kamrer Kjellén, Växjö, talade därvid om skogen och dess framtid.

Mars 23. Vid högmässan i Bergs kyrka predikade seminarieadjunkt Erik Melander, Växjö. Efter högmässan var samkväm anordnat i Bygdegården. Adjunkt Melander höll därvid föredrag över ämnet »Ungdom och alkohol».

Mars 25. Kommunalfullmäktige höll sammanträde. Viktigaste ärenden voro tomtfrågor å mark tillhörande AB Lammhults gård, dels för bostadsbebyggelse, dels för ett blivande församlingshem.

April 4. Guldbrollop firades av lantbrukaren Anders Lund och hans maka Anna, född Ahlberg, Lädja.

April 6. Påskdagen blommade snödroppar under snön.

April 6. Norrvidinge kretsloge av IOGT hade påskfest i Bygdegården med ca 300 deltagare. Ur programmet kan nämnas teater och frågesportävling.

April 12. Bergs Cp- och SLKF-avd. hade anordnat offentlig aftonunderhållning i Bygdegården med bl. a. föredrag av fil. mag. Johansson, Grimslöv, över ämnet: »Moberg, Smålands speciella tolk».

April 19. Bergs skytteförening höll årsmöte i skyttepaviljongen. Styrelsen omvaldes med Gunnar Gustavsson, Frälsegård, som ordf. Efteråt var ortens hemvärn, lotterna samt skyttar med damer inbjudna till samkväm.

April 23. Bergs IOGT scoutkår högtidlig höll S:t Georgsdagen med aftongudstjänst i Bergs kyrka kl. 19. Efter högtiden i kyrkan var samkväm anordnat i sockenstugan.

April 30. Hembygdsföreningens valborgsmässöfest.

April. Bergs IOGT scoutkår höll årsmöte i Ordenshuset. Förhandlingarna leddes av Gunnar Karlsson, Planen. Till kårchef valdes Inge Petersson, vice kårchef Bengt Ivar Petersson, kassör Einar Ejderljung, och sekr. Kjell Palm.

Maj 1. En traktor med vagn, lastad med sägstockar, råkade på grund av svaga vägkanter välta mellan Bokedal och Brät.

Maj 15. Kristi Himmelsfärds dag, vilken anses som den första metardagen för året, hade Bergslunds GoIF anordnat mettävlan i Lädja-sjön vid Sörskog. Åskådare, deltagare och funktionärer uppskattades till mellan 600—700 personer. 167 personer ställde upp till tävlan och av dem fick 54 varierande mängder fisk. Första pris erhöll Harald Lessmark, Lessebo, för 540 gram. Andra pris till Artur Persson, Holma, för 350 gram, och tredje pris till Fritz Linell, Lammhult för 310 gram.

Maj 17. Årets Elin Wägners-stipendiater blev Hilma Granqvist, Helsingfors, fil. dr vid Åbo akademi, och fil. lic. Karin Westman, Berg, verksam som lärare i Härnösand. Stipendiaterna får 5 000 kr. vardera. Stipendierna utdelas på Elin Wägners födelsedag den 16 maj.

Maj. Bergs RLF-avd. hade i samband med ett besök vid KLS anordnat tävling i slaktdjursbedömning. Bäste bedömare blev Viktor Andersson, Björka, med 33 poäng.

Maj. Vid folkskolestyrelsens sammanträde avgjordes en del ärenden, varibland märkes att kantor Arvidsson i Berg utsågs till tillsyningslärare vid Bergs skola med tillträde den 1 juli detta år, samt att hem-

mansägaren Göte Andersson, Bredhult, invaldes i det enligt nya skolstyrelselagen föreskrivna yrkesrådet.

Juni 1—9 förrättades val av ombud till riksdagens andra kammare och den 9 juni skedde den officiella sammanräkningen å Länsstyrelsen i Växjö. Från Berg hade avgivits följande godkända röster: Högern 145, Centerpartiet 215, Folkpartiet 15 och Socialdemokraterna 87.

Juni 3. Kommunalfullmäktige höll sammanträde, varvid flera kommunala angelägenheter behandlades, såsom skolbyggnadsförslag, gatuarbeten och annat. Vidare hade fullmäktige att ta ställning till 1957 års bokslut, vilket utvisar att driftsbudgeten omsluter 922 608.— kr. och att balansräkningen slutar på 3 912 592.— kr.

Juni 5. Lammhults jordbrukskassa öppnade denna dag expeditionskontor i Bergslund i handl. Erik Johanssons fastighet. Expeditionstid varje helgfri torsdag kl. 15—17.

Juni 15. Meddelades att uppsatstävlingen i Norrvinge avgjorts med resultat, att för Lammhults skola blev I:a pristagare Irene Danielsson, Berg, och 2:a pris Sven Andersson, Berg.

Juni 15. Hembygdsföreningen på sedvanlig bussutfärd.

Juni 21. Bergs IOGT scoutkår hade anordnat midsommarfest vid scoutstugan där bl. a. förekom anförande av Nils Rydström, musik, sång, lekar kring midsommarstången, terrängtävling m. m.

Juni 29. Hembygdsfest på hembygdsg.

Juli 7. En död brevduva hittades strax norr om Bredhult. Den var av beteckningen att döma dansk.

Juli 17. Till Hushållningssällskapet inkomna rapporter angående skördeuppskattningen angiver från Berg: Höstvet 2,8, Höstråg 3, Vårvet 3, Korn 3, Havre 3, Blandsäd 3, Potatis 3, Foderrotfrukter 2,6, Hö från odlad jord 3,5, Hö från naturlig äng 3.

Juli 18. Påsattes plåtar av lättmetall på några fridlysta träd med text »Naturminne skyddat enligt lag».

Juli 24. Föregående dag hade en explosion inträffat i ett bensinförråd vid Mohe-da och dagen efter vid 5—6 tiden på af-

tonen märktes stark bensinlukt därifrån i den sydvästra delen av Bergs socken.

Juli 28. En vit koltrast har observerats av Erik Andersson, Hult, där den uppehöll sig bland buskar och träd.

Juli 28. Då brevbarare Edvin Karlsson, Fagerås med sin bil under ordinarie posttur befann sig något söder om Bredhult hoppade plötsligt ett rådjur upp framför bilen och blev därvid så svårt skadat att det måste avlivas.

Juli. Hästpremiering försiggick vid Bergs Säteri, 9 st. hästar, hemmahörande i Bergs socken, premierades.

Aug. 3. Vaktornets högtalarbil hade föredrag på Kattekull kl. 2—4 e. m.

Aug. 10. Nottebäcks Hembygdsförening besökte Bergs Hembygdsgård.

Aug. 28. Till det kommande kommunalfullmäktigevalet hade samtliga partier förberett genom att fastställa namnlistor.

Aug. 30. Lammhults yrkesskola förberedde kurs i klädsömnad under 90 tim. i Bergs kyrkskola och kurs i engelska 90 timmar i Lädja skola.

Sept. 7. Kommunmästerskapet i skolskjutning hölls vid skjutbanan i Berg.

Sept. 7. Växjö Motorsällskap hade inbjudit pensionärer från Växjö till bilutflykt. Omkring 300 pensionärer deltog och färden gick bl.a. genom Berg, Bredhult och Lädja.

Sept. 13—14. Bergs skytteförening hade fest i Björket, Berg.

Sept. 14. De gamlas dag i Berg firades och däri deltog omkring 75 av församlingens äldre invånare. Samling skedde i kyrkan till högmässa och nattvard. Efter gudstjänsten samlades de inbjudna i sockenstugan, där Kyrkoherde Asplund hälsade de närvarande välkomna. Bergs kyrkliga syförening bjöd deltagarna på kaffe och vidare förekom samkväm, vari kyrkokören medverkade med sång, solosång, deklamation och musik. Kyrkoherden avslutade med parentation över de äldre, som avlidit sedan samma högtid förra året och höll därefter aftonbön. De inbjudnas tack framfördes av f. nämndemannen Magni Petersson, Bokedal.

Sept. 21. Landstings- och kommunalfullmäktigeval. Enligt den preliminära sam-

manräkningen avgåvos följande röster från Berg: Landstingsvalet, Höger 133, Centerpartiet 204, Folkpartiet 24, Socialdemokraterna 84 och kommunisterna 5 röster. Kommunalfullmäktigevalet, Höger 129, Centerpartiet 211, Folkpartiet 24 och Socialdemokraterna 90.

Sept. 22. Elnätet från Lammhult har utvidgat sitt distributionsområde och utfört vissa restelektrifieringar med delvis nya ledningar och extra transformatorer vilket berör byar i Lövhult, Slätthult, Bjuvsjö, Bråt, Boanäs, Grönelid och Sköndal m. fl.

Sept. 27. Brandövning i Berg kl. 2 e. m.

Sept. Skolbarn från Brantåsa skola besöker hembygdsgården.

Okt. 4. Inom hembygdsgården och parkområdet har styrelsen planterat en hel del gammaldags växter och blommor, träd och buskar.

Okt. 5. Rödakorskretsens insamling under de s. k. rödakorsdagarna avslutas med kr. 1 280. — som slutresultat.

Okt. 11. Barnens Dag firades i sockenstugan med filmförevisning, föredrag av kantor Arvidsson, kaffeservering och till sist aftonbön i kyrkan av kyrkoherde Asplund.

Okt. 15. Hembygdsföreningen bjuder pensionärerna på ålderdomshemmet på kaffe.

Okt. 18. Hushållningssällskapets skördeuppskattning inom Berg utvisar: Höstvete 3, Hösträd 3, Vårvete 2,5, Korn 2,5, Havre 3, Blandäd 3, Potatis 2,5, Hö 3.

Okt. 23. Vid sammanräkningen inför Länsstyrelsen av rösterna som avgivits i Berg vid kommunalfullmäktigevalet voro avlämnade följande godkända röster: Högern 129, Folkpartiet 24, Centerpartiet 211 och Socialdemokraterna 90. Poströsterna voro resp. 15, 10, 5, 14. Invalda i kommunalfullmäktige från Berg blevo: För högern hemmansägare Lars-Johan Persson, Sörskog och godsägare Sven Skogström, Bergs Herregård. För centerpartiet hemmansägarna Eric Petersson, Matkull, Ernst Johansson, Ernatörp, Lennart Gustavsson, Bråt, och Erik Andersson, Lövhult. För socialdemokraterna snickare Ejnar Svahn, Bergslund, och skogsförman Oscar Palm, Bergslund.

Okt. 24. Bergs IOGT:s scoutkår passerade denna dag 10-årsdagen och hade därför inbjudit allmänheten jämte representanter

för kommunen att fira denna dag i Bergs kyrka, där bl. a. komminister Larsson, Mistelås, kantor Arvidsson, Berg, konsulent Aström, Växjö, m. fl. medverkade.

Okt. 27. Kyrkostämman, varvid utgifts- och inkomststaten för nästa år fastställdes. Samma dag pastoratsstämma, varvid bl. a. beslöts att till församlingskassan i Berg överföra 20 000.— kr. att tillföras dess allmänna investeringsfond för framtida kyrkorestaurering.

Okt. Stiftsveckan inleddes med barn- och föräldragudstjänst i kyrkan. Barnen sjöng under kantor Einar Arvidssons ledning och kyrkoherde Asplund predikade. Ungdoms-afton var senare, en dag i veckan, anordnad i sockenstugan m. föredrag av kyrkoadjunkt Stellan Oltéus, Ör. Därutöver ännu några aftongudstjänster under stiftsveckans motto »Räkna med Gud».

Okt. Skytteföreningen avslutar årets banskyttesäsong.

Okt. RLF håller välbesökt möte i bygdegården med föredrag och filmföreläsning.

Nov. 4. I skattehänseende utvisade från Berg: Slutlig skatt 470 150.—, Kvarståendes skatt 90 574.—, och överskjutande skatt 69 944.— kronor.

Nov. 18. Bergs RLF-avdelning hade anordnat en skogsdag med samling hos dess ordf., hemmansägare Lars-Johan Persson, Sörskog, och under ledning av jägmästare Kolmodin, Växjö. Ett 100-tal skogsintresserade deltog. Och bl. a. demonstrerades dikessprängning, skogsbruksredskap m. m. I en gallringstävlan uppnåddes bästa resultatet av H. Frejfors, Ugglehult. Efteråt var samkväm anordnat i Bydegården.

Nov. 22. Rödakorsfest är anordnad i Bydegården. Folkskollärarinnan Siv Hörsta håller föredrag till ljusbilder om Amerika, och typograf K.-Y. Kahnberg underhåller med sång. — Festen inbringade 1 040.— kronor netto.

Nov. 27. Kommunalnämnden sammanträdde och utarbetade förslag till kommunalfullmäktige angående förklaring till överklagade fullmäktigebeslut.

Nov. 28. Avslutas en kurs för scouter i olycksfallsvård. Den var anordnad av Rödakorskretsen.

Nov. SLKF firar 25-års jubileum i bygdegården. Ordf. fru Majken Johansson före-

drog historik över föreningens verksamhet. Distriktsordf. Jenny Sandahl höll högtidstal och framförde distriktets hyllning. Flera tal hölls och blommor överlämnades till olika funktionärer.

Dec. 9. Kommunalfullmäktige höll sista sammanträdet för året, varvid val av olika befattningshavare förrättades.

Dec. 12. Yrkesskolans sykurs i Berg avslutades i närvaro av skolans rektor Håkan Karlgren och inspektör Einar Knöös. Kursledare har varit fru Ingegärd Ern-fjäll.

Dec. 24—25—26. Julafton var det barmark, lugnt, mildt med 2—3 grader varmt, på kvällen något snöslask. Julnatten föll 8—10 cm snö. Julottan började kl. 6.30. Något snöblandat regn föll under dagen, då det var 1 grad varmt. Annandagen föll rikligt med blötsnö och temperaturen var +—0.

Dec. 31. Bergs Rödakorskrets räknar vid årets slut 249 medlemmar.

Dec. Dragspelskurs på 11 veckor har avslutats i Lammhult. Arrangör och ledare har varit Bertil Karlsson, Holmalyske, Berg.

Dec. Vid Bergs SLKF-avd. sammankomst i Lädja gjordes en insamling till Rädja Barnen och inbringade denna insamling 40.— kronor.

Dec. Skolstyrelsen beslöt vid sammanträde att söka ordna med att simbryggor bli uppförda i Berg. För detta ändamål har i 1959 års stat avsatts 2 500.— kronor.

Kinnevald — Norrvinge kontraktsråd hade den 12 juni missions- och syföreningsdag i Öja. Den kyrkliga syföreningsverksamheten blev därvid särskilt hedrad, då den utgör ett starkt stöd för kyrkliga arbetsformer. Vid förhandlingarna under kontraktsprost Samuelssons ledning valdes till ledamot i kontraktsrådet fru Margit Nilsson, Lädja, Berg.

Ordinarie hemvärdarinnan, Olga Lejon, Lädja, har under året varit fullt upptagen med hemvärdarinneverksamhet såväl inom Berg som vid behov i övrigt inom kommunen.

Bergs Lottaförening har isynnerhet under vintertiden haft arbetsaftnar en gång i månaden. Förfärdigade alster ha sänts till en lottavdelning i Norrland. Vid för-

eningens årsmöte i sept, omvaldes fru Inga Brita Pehrsson, Söreskog, till ordf.

Under sommaren 1958 har i dessa trakter åska förekommit i ovanligt liten omfattning. Endast ett par gånger har åskan hörts på avstånd.

Ända fram till nyårstiden har kråkor uppehållit sig på skilda platser i Berg.

Vid påsk blommade snödroppar under snön.

FÖDDA UNDER ÅR 1958

Barbro Ann-Charlotte, f. 21 jan., dotter till hemmansägaren Lars Johan Rydström, Vråen 1:3, och hans hustru Rut Ann-Mari, född Nilsson.

Inga Maria Karina, född 5 febr., dotter till hemmansägaren Kurt Andersson, Torset 1:5, och hans hustru Inga-Gun, född Petersson.

Rose-Marie Irene, född 31 mars, dotter till fiskhandl. Amandus Johansson, Sandvik 1:7, och hans hustru Lajla, f. Persson.

Katarina Maria, född 13 juni, dotter till med. kand. Lennart Ingemar Köhler, Halmstad, och hans hustru Eva Mari, född Johansson, fil. stud., Hjulatorp 2:5.

Anna Hedvig Ulfsdotter, född 5 aug., dotter till trafikflygare Ulf Gate, Rössås 1:4, och hans hustru Maj-Britt Nina, född Fahlsten.

KONFIRMERADE UNDER ÅR 1958

Hans Ivan Johansson, f. 11/3 1943, Björka 2:19.

Gunnar Olofsson, f. 15/3 1943, Björka 2:3.

Åke Enarsson, f. 29/1 1943, Matkull 1:7.

Rune Ohlsson, f. 19/6 1943, Holma 1:5.

Bengt Bengtsson, f. 22/1 1944, Lädja 10:1.
Sven-Erik Fransson, f. 26/10 1943, Sandvik 2:3.

Barbro Palm, f. 14/12 1942, Berg 3:13.

Marita Johansson, f. 13/10 1943, Fiskareg. 2:3.

Inger Jonasson, f. 20/9 1943, Björka 1:4.

Birgit Nilsson, f. 29/8 1942, Matkull 1:2.

Birgit Andersson, f. 29/12 1943, Sandvik 4:3.

Eva Petersson, f. 19/11 1943, Lädja 7:2.

Karin Persson, f. 18/9 1943, Sjötorp 1:3, Tolg.

DÖDA UNDER ÅR 1958

Död 5 febr. Hörberg, Emma Kristina, f. Karlsson, arrend. änka, Berg 9:1, f. 25 november 1870.

Död 1 febr. Johansson, Augusta, f. hushållerska, Håknahult 1:1, f. 3 april 1880.

Död den 14 april Nilsson, Ida, f. d. barnmorska, Ernatorp 3:4, född 3/10 1872.

Död den 1 juni Petersson, Kristina, född Johansson, hem.äg.änka, Vinninge 1:2, f. 24 november 1867.

Död 11 juni Andersson, Anna Augusta, f. Johansson, hem.äg.änka, Björka 2:2, f. 23/11 1872.

Död 12 nov. Andersson, Karl Edvard, arr., Hult 1:3, född 19/11 1901.

Död 26 nov. Petersson, Karl Teodor, f. hemmansägare, Lädja 9:7, född 9/9 1882.

FOLKMÄNGDEN I BERG 1958

Folkmängden i Berg utgjorde den 31 december 1958 402 män och 360 kvinnor, tillsammans 762 personer, vilket innebär en minskning med 13 personer. Äldst hemmansägaren Per Johan Hallström, Sandvik, 96 år.

ÖVRIGA KYRKLIGA NOTISER FRÅN ÅR 1958

Kyrkobesökarna har räknats vid varje gudstjänst under året liksom i alla församlingar i stiftet. Anledningen är, att prästmöte skall hållas under år 1959 och att en mångfald statistiska uppgifter för den skall lämnas för sexårsperioden sedan förra prästmötet och speciellt för senaste året. Årsstatistiken för Berg visar att högmässorna under år 1958 haft sammanlagt 7 891 deltagare, vilket betyder ett medeltal av 127 eller 16,6 % av folkmängden. Högsta siffran uppvisar Juldagen med 620 och lägsta 23 söndagen efter Trefaldighet med 30. Vid de 16 övriga gudstjänsterna och församlingsaftnarna i kyrkan och på andra platser var besökarnas antal sammanlagt 1 403, ett medeltal på 87. Nattvardsgång har firats i kyrkan 9 gånger. Sammanlagda antalet nattvardsgäster har varit 327. Dessutom har sammanlagt 20 deltagit i nattvardsgång i hemmen.

Kyrkoherdetjänsten har under året fått ny innehavare. Provpredikningar hölls den 15, 22 och 29 juni. Vid valet den 20 juli erhöll komminister Erik Asplund högsta röstetalet, 298 röster. Han utnämndes av Kungl. Maj:it den 9 oktober och installerades av biskop Malmeström den 14 dec.

Kyrkovård Gustav Svensson och Elna Svensson har den 12 februari till Bergs kyrka skänkt två stycken blomvasar.

Kollekterna, som upptogs i Bergs kyrka 1958 uppgick till kr. Rikskollekt 2 784, Stiftskollekt 693 och Församlingskollekt 1 199 eller tillsammans 4 676 kronor.

I gåvor har i samband med förrättningar influtit 170 kronor.

Till Blomsterfonden har under året blivit skänkt 195 kronor och utgör hela fonden vid årsskiftet 2 134 kronor.

Fattigstocken innehöll 21 kronor.

Bergs kyrkliga syförening höll årsmöte i sockenstugan den 19 okt. Till ordf. valdes kyrkoherde E. Asplund. Medel beviljades till anskaffning av altarduk och antependium till kyrkan. Av medel inlutna från senaste försäljningar har till Svenska kyrkans mission utbetalats 3 820 kronor, till Samariterhemmet 200 och till hjälp åt äldre flyktingar 100 kronor.

FASTIGHETSAFFÄRER OCH NYBYGGNADER

Vid fastighetsauktion i Sandvik den 6 mars inropades $\frac{1}{4}$ mtl Sandvik 1:5 av Edmund och Astrid Lejon.

Den 14 augusti förrättades fastighetsauktion å $\frac{1}{4}$ mtl Hjulatorp Norregård 2:2 och mejerifallet 3:1 tillhöriga lantbr. Bertil Karlsson och hans hustru Inga Karlsson. Båda fastigheterna inropades av landslagsmannen Knut Johansson.

Den 14 juni förrättades auktion i Skogs-näs, Ernatorp, å lösegendom tillhörig avlidne hemmansägaren Henrik Jonasson.

Hemmansägaren Göte Andersson i Bredhult har å sin jordbruksfastighet i Bredhult nybyggt ett boningshus.

Hemmansägaren Lars-Johan Pehrsson har fullständigt renoverat sitt boningshus i Söreskog.

Redaktionskommitté:

Johan Johansson Flory Gate Edvin Karlsson

BERGS KRÖNIKA rekvireras från Johan Johansson, Lilla Mälen, Lidnäs.
Pris kr. 3. —. Även tillhandahålles äldre årgångar sedan år 1944 av
krönikan. Pris resp. kr. 1. —, 2. — och 3. — kr.